

Єжи Єндрошка

**Роль екологічної оцінки та участі
громадськості при розробці екологічних умов
у рішенні про провадження планованої
діяльності згідно Директиви з ОВД**

Пілотний проект:

Тренінг з оцінки впливу на довкілля (ОВД) - Тренінг 2

Київ, 28-30 березня 2018

Єжи Єндрошка, доктор наук

- Керуючий партнер в Єндрошка, Єрманські та партнери, екологічні юристи
- Директор Магістерської програми із Європейського екологічного права Опольського університету
- Член Постійного арбітражного суду в Гаазі
- Член Комітету з питань дотримання Орхуської конвенції (з 2005 р.)
- Член Комітету з впровадження Конвенції Еспо (2004-2017 роки)
- Член Державної екологічної ради у Польщі
- Член Національної комісії з ОВД/СЕО в Польщі, 1992-2006 рр
- Розробник законодавства з ОВД/СЕО в Польщі
- Юридичний консультант з розробки законодавства з ОВД/СЕО на Балканах, країнах Східної Європи, Кавказу та Центральної Азії

Контроль за розвитком

- Стратегічні рішення (CEO)
 - Політики, програми і плани
 - Оцінки
- Індивідуальні рішення, що дозволяють конкретну діяльність/проект у конкретній місцевості
 - оцінки

Концепція екологічної оцінки

- Превентивний засіб, що стосується планованої діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля
- Сфера
 - Оцінка впливу на довкілля (ОВД):
 - Індивідуальні проект
 - Стратегічна екологічна оцінка (СЕО):
 - Плани і програми
 - *Політики*
 - *Законодавства*
 - Оцінка щодо оселищ/біорізноманіття
 - ОВД та СЕО, що обмежується впливом на оселища

Роль екологічної оцінки

- Збір інформації
- Розгляд альтернатив
- Інтеграція екологічних міркувань поряд із економічними і соціальними
- Уникнення безповоротних впливів
- Процедурний засіб
 - Рекомендаційний чи обов'язковий характер
 - Окремий випадок у разі значного негативного впливу на цілісність об'єкту Натура 2000

Альтернативи

- Щодо виду діяльності
 - До прикладу: автошлях чи залізнична колія
- В контексті одного виду діяльності
 - Територіальні (північний чи південний об'їзд)
 - Технологічні (бетон чи асфальт)
 - Пом'якшувальні заходи (обмеження швидкості чи шумозахисний екран)
- Нульовий варіант
- "Найбільш екологічний" варіант

Концепція “рівнів/шарів”

- Транспортна політики (СЕО)
 - автошлях чи залізнична колія
- Національна програма автошляхів (СЕО)
 - Територіальні альтернативи
- Регіональні/місцеві містобудівні плани (СЕО)
 - Територіальні альтернативи
- Автошляхи (ОВД)
 - Технологічні альтернативи, альтернативи пом'якшувальних заходів

Процедурні кроки

- Визначення необхідності та інформування про результати
- Етапи
 - Визначення обсягу оцінки
 - Подання документації
 - **Врахування результатів оцінки в рішенні**
 - Інформування про рішення разом із обґрунтуванням
- Обов'язкові елементи (на різних етапах)
 - Консультації із природоохоронними органами
 - Участь громадськості
- Транскордонні консультації (в разі необхідності)

СЕО і ОВД

- Процедурні схожості
- Сфера оцінки
 - Фізичний вплив в ОВД vs досягнення екологічних цілей в СЕО
 - Більший масштаб та менш конкретні дані
- Роль в процедурі: суб'єкти господарювання в ОВД vs органи, що розробляють план чи програми в СЕО (див. Загальні рекомендації..)
- Законодавча база
 - Один закон з різними схемами для ОВД та СЕО – **ТАК**
 - Одна схема для ОВД та СЕО - **НІ**

Директива ОВД

- Директива ОВД 85/337
- Змінена:
 - Директивою 97/11 від 1997
 - Директивою про участь громадськості 2003/35
 - Директивою 2009/31/ЕС
- Директива 2011/92 / ЄС від 13 грудня 2011 р. Про оцінку впливу окремих державних та приватних проектів на навколишнє середовище (кодифікація)
 - Директивою 2014/52 /ЄС

Основний інструмент на рівні ЄС для імплементації

- Конвенції Еспо
- Статей 6 і 9.2 Орхуської конвенції

Визначення ОВД у директиві ЄС щодо ОВД

“Оцінка впливу на довкілля” означає процес, що складається з:

- (i) підготовки звіту з ОВД розробником ...
- (ii) проведення консультацій ...
- (iii) оцінки компетентним органом інформації, що міститься у звіті про ОВД, та будь-якої додаткової інформації, наданої, де це необхідно, розробником ... та будь-якої відповідної інформації, отриманої в ході консультацій...;
- (iv) надання обґрунтованого висновку компетентним органом про значний вплив проекту для довкілля з урахуванням результатів оцінки, зазначеної в підпункті (iii), і, де це доцільно, власного додаткового обстеження; і
- (v) інтеграція обґрунтованого висновку компетентного органу в будь-яке з рішень, згаданих у статті 8а.

Основні практичні особливості в країнах ЄС

- Індивідуальне визначення необхідності проведення ОВД /скринінг (зазвичай)
- Індивідуальне визначення обсягу дослідження ОВД /скоупінг (зазвичай)
- Характер звіту з ОВД
- Активна роль компетентних органів у наданні індивідуальних умов
- Обґрунтування причин
- Детальна документація та процедура на кожному етапі

Основні вимоги статті 2

- Проекти, які можуть мати значний вплив на довкілля, підпадають під
 - ✓ дозвіл
 - ✓ процедуру ОВД до отримання дозволу
- ОВД не може бути після дозволу! - C-215/06 (ЄС проти Ірландії)
- Процедура ОВД повинна суворо дотримуватися, потреба у ОВД повинна тлумачитися широко та строго - C-72/95 (Kraaijeveld)
- Керівні матеріали ЄС

Дозвільні процедури для конкретних проектів - типова структура в ЄС

- Рішення з ОВД
- Рішення щодо розміщення/ дозвіл з планування
- Будівельний дозвіл
- Дозволи на забруднення (IPPC) та / або рішення щодо використання ресурсів (наприклад, дозволи на воду, ліцензії на видобуток корисних копалин, дозволи у сфері атомної енергетики)
- Справи
 - декілька рішень (C-416/10, Крижан)
 - основне та наступні рішення - C-201/02 (Delena Wells)
 - необхідність повторної ОВД - Кристал Палас / Біле місто (C-508/03), Баркер (C-290/03)

Директива ОВД - процедурні заходи

- Визначення необхідності проведення ОВД (скринінг) для проектів у Додатку II - ст.4.2 та Додаток III
- Визначення обсягу дослідження ОВД (скоупінг) - ст.5.2
- Підготовка документації з ОВД - ст.5.3 та Додаток IV
- Консультації з природоохоронними органами - ст.6.1
- Участь громадськості - ст.6.2-6.6
- Транскордонна процедура - ст.7
- Рішення та інформування про нього - ст. 8-9а
- Післяпроектний моніторинг - ст. 8а.4
- Доступ до правосуддя - ст.11

Визначення обсягу досліджень (скоупінг)

- В Директиві з ОВД –
 - необхідний, лише якщо розробник цього вимагає (стаття 5.2)
 - має погоджуватись з органами у сфері охорони довкілля
 - у деяких державах-членах - обов'язковий елемент процедури ОВД
 - для проектів Додатку II часто поєднуються із етапом визначення необхідності проведення ОВД (скринінгом)

Документи, що використовуються

- Немає формальних вимог у Директиві з ОВД стосовно документа, який повинен надаватися розробником для визначення обсягу
- У більшості країн для визначення обсягу дослідження ОВД використовується той же документ, що і для скринінгу
- Назви
 - Звіт про обсяг дослідження ОВД (у багатьох країнах)
 - Інформаційна картка проекту (в Польщі – Karta Informacyjna Projektu – KIP)

Процедурні вимоги

- Консультації з
 - Екологічними органами (завжди)
 - Органами охорони здоров'я (у деяких країнах ЄС)
- Участь громадськості (у більшості країн ЄС)
- Транскордонна процедура (Еспо)
- Рішення із визначення обсягу дослідження - зазвичай називають "висновком із визначення обсягу дослідження" або "програмою ОВД"
- Із обґрунтуванням причин
- ТЗ для консультантів, що готуватимуть звіт з ОВД

Документація ОВД - ст. 5 і додаток IV

- Звіт з ОВД (некоректна назва до 2014 «інформація, яку має надавати розробник»)
- Контроль якості - ст. 5.3
- Деталі у пункті 5.3 та додатку IV
 - опис проекту (місце, дизайн та розмір проекту);
 - опис заходів, передбачених для уникнення, зменшення та, якщо можливо, виправлення суттєвих негативних наслідків;
 - дані, необхідні для визначення та оцінки основних впливів, які проект може мати для навколишнього середовища;
 - опис розумних альтернатив проекту, вивчених розробником, та їх специфічні характеристики, а також зазначення основних причин вибору альтернативи, з урахуванням впливу проекту на навколишнє середовище
 - нетехнічне резюме

Консультації – статті 6 та 7

- З природоохоронними органами влади
- З населенням (зацікавленим) - участь громадськості
- Транскордонна процедура
 - Сповіщення
 - Надання інформації та можливість коментувати (у тому числі для іноземної громадськості)
 - Міжурядові консультації

Консультація з природоохоронними органами – стаття 6.1

- Органи, які можуть бути зацікавлені з огляду на їх специфічні повноваження у сфері охорони довкілля або місцеві чи регіональні повноваження
- "Надається можливість висловити свою думку" - при цьому не обов'язково висловити таку думку
- Думка щодо
Проекту
Документації із ОВД
- Докладні процедури, повинні встановлюватися державами-членами, включаючи розумні строки

Участь громадськості – статті 6.2-6.6, стаття 8 та стаття 9.1

- З метою реалізації статті 6 Орхуської конвенції
- Зв'язок із транскордонною процедурою в контексті положення про недискримінацію в Орхуській конвенції (ст.3.9)
- Елементи процедури
 - ✓ Інформування (повідомлення) громадськості – ст. 6.2 та 6.5
 - ✓ Надання відповідної інформації - ст. 6.3
 - ✓ Можливість подання коментарів і думок – ст.6.4 та 6.5
 - ✓ Врахування результатів участі громадськості - ст. 8
 - ✓ Інформування громадськості про рішення та його наявність (разом з причинами та міркуваннями, на яких базується рішення) - ст. 9.1

Інформування громадськості

- Форма
 - публічні повідомлення або інші відповідні засоби, такі як електронні носії, де це можливо,
 - розміщення оголошень в певному радіусі
 - публікації в місцевих газетах
- Докладний зміст повідомлення
- Зв'язок з ст.6 Орхуської конвенції
 - громадськість та зацікавлена громадськість
 - своєчасний, ефективний та адекватний спосіб інформування

Загальні принципи - рання участь та розумні строки

- Рання участь –
 - коли є всі можливості для розгляду різних варіантів
 - до прийняття рішення
- Розумні часові рамки - зміна підходу
 - (оригінальна Директива) «відповідні терміни для різних етапів процедури з метою забезпечення прийняття рішення протягом розумного періоду»
 - (поточна версія після Орхуса) «Надаються розумні терміни на різних етапах, що забезпечують достатній проміжок часу для інформування громадськості, а для зацікавленій громадськості для підготовки та ефективної участі у прийнятті рішень у сфері захисту навколишнього середовища відповідно до положень цієї статті».
- Різні фази

Транскордонна процедура - ст.7

- підхід і методологія згідно Конвенції Еспо
- I етап - Ініціювання процедури

- Сповіщення
- Підтвердження від зачепленої країни

Етап II - повна процедура

- Надання інформації та документації
 - Можливість коментування (влада та громадськість)
 - Міжурядові консультації
 - Остаточне рішення та інформація про рішення
 - Згідно Конвенції Еспо також постпроектний моніторинг (якщо передбачено)
- Практичні кроки необхідно передбачати у
 - Ad hoc
 - У двосторонніх угодах

Рішення - ст.8 - 9а Директиви з ОВД

- Обґрунтований висновок (чинність - ст.8.а.6.)
- До увагу належним чином приймаються
 - Звіт з ОВД
 - Консультація з екологічними органами
 - Транскордонні консультації
 - Участь громадськості
- Необхідність обґрунтування причин
- Необхідно інформувати про прийняте рішення та зробити його доступним для
 - громадськості та відповідних органів влади
 - зачеплених сторін

Доступ до правосуддя

- Додано в 2003 році для впровадження статті 9 Орхуської конвенції
- Можливість оскаржити правову чи процесуальну законність рішень, дій або бездіяльності
- Для тих
 - Хто має достатню зацікавленість, або
 - Хто заявляє про порушення прав
 - Включаючи неурядові організації (НУО)
- Проблемні питання
 - Скринінг
 - Процесуальна правоздатність НУО
 - Процесуальна правоздатність та обсяг судової оцінки в країнах із системою, що базується на захисті суб'єктивних прав